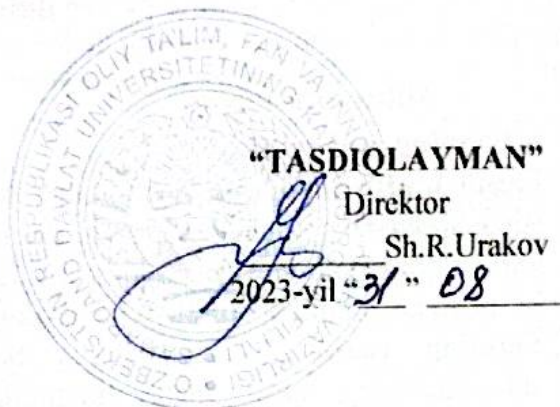

**O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY TA'LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR
VAZIRLIGI
SAMARQAND DAVLAT UNIVERSITETINING KATTAQO'RG'ON FILIALI**

Ro'yxatga olindi
№ 60310100

**MIKROIQTISODIYOT
FAN DASTURI**

21c.

Bilim sohasi:	400 000	- Biznesni boshqarish va Huquq
Ta'lim sohasi:	410 000	- Biznes va Boshqarish
Ta'lim yo'nalishlari:	60310100	-Iqtisodiyot (tamoqlar va sohalar bo'yicha)

Bilim sohasi:	400000 – Biznes, boshqaruv va huquq
Ta'lim sohasi:	410000 – Biznes va boshqaruv
Ta'lim yo'nalishi:	60310100 - Iqtisodiyot (tamoqlar va sohalar bo'yicha)

Kattaqo'rg'on-2023

Fan/modul kodi MICROE206		O'quv yili 2024-2025	Semestr 3	ECTS – Kreditlar 6	
Fan/modul turi Majburiy		Ta'lim tili O'zbek		Haftadagi dars soatlari 4	
1.	Fan nomi	Auditoriya mashg'ulotlari (soat)	Mustaqil ta'lim (soat)	Jami: (soat)	
	Mikroiqtisodiyot	78	102	180	
2.	I. Fanning mazmuni Fanni o'qitishdan maqsad - talabalarda zamonaviy bozor iqtisodiyotining ishlashi va rivojlanishining ham nazariy, ham amaliy tomonlarini o'rgatish xamda bozor sub'ektlarning iqtisodiy faoliyatini o'rganish bo'yicha tushuncha, bilim va ko'nikma xosil kilishdan iborat. Fanning vazifasi – talabalarga bozor iqtisodiyoti qonunlarini, bozor sub'ektlarining turli bozor tuzilmalaridagi harakat faoliyatini, ularning faoliyatiga ta'sir qiluvchi omillarni, istemolchining bozordagi harakatini, iqtisodiyotni davlat tomonidan tartibga solish kabi masalalarni, bozordagi talab va taklif to'g'risidagi statistik ma'lumotlar asosida bozorni tahlil qilish va xulosalar chiqarishni, davlatning bozor iqtisodiyotiga aralashuvi oqibatlarini tahlil qilish asosida xulosalar chiqarishni o'rgatishdan iborat. II. Asosiy nazariy qism (ma'ruza mashg'ulotlari) II.I. Fan tarkibiga quyidagi mavzular kiradi: 1-Mavzu Mikroiqtisodiyot fanining mazmuni, maqsad va vazifalari Resurslarning cheklanganligi va iqtisodiyotning bosh masalasi. Cheklangan resurslarni taqsimlashni tahlil qilishda talab va taklif modelidan va tovarlar aylanmasi modelidan foydalanish. Resurslarni taqsimlashda narxning ahamiyati. Muvozanat narxning shakllanishi. Bozor va uning vazifasi. Bozor bilan bog'lik bo'lmagan faoliyat. Mulkka egalik qilish. Bozor iqtisodiyotining asosiy shartlari. Transaksion harajatlar. Kichik biznes va xususiy tadbirkorlikning iqtisodiyotni jadal rivojlantirishdagi roli. 2-Mavzu: Iqtisodiy bazis tushunchalari Iqtisodiy ehtiyoj tushunchasi. Iqtisodiy nematlar va ularning xususiyatlari. O'rni bosuvchi ne'matlar. To'ldiruvchi nematlar. Iqtisodiy resurslar va ularning turlari. Tadbirkorlik qobiliyati tushunchasi. Alternativ harajatlar va ularni aniqlash. Qaytarilmaydigan harajatlarning vujudga kelishi. Ishlab chiqarish imkoniyatlari va uning ahamiyati. Ishlab chiqarish imkoniyatlari chizig'i va nematlarni bir-biri bilan chekli almashtirish (transformsatsiya) koeffetsenti. Pozitiv va normativ tahlil. Tovarlar oqimi modeli. 3-Mavzu: Talab va taklifning nazariy asoslari Talab tushunchasi. Talab chizig'i. Talab funksiyasi. Bir omilli va ko'p				

omilli talab funksiyalari. Talabga ta'sir qiluvchi omillar. Talab miqdorining o'zgarishi. Taklif chizig'i. Taklif funksiyasi. Taklifga ta'sir qiluvchi omillar. Talab va taklif qonunlari.

4-Mavzu: Talab va taklif elastikligi

Talabning o'zgarishi. Taklif chizig'i. Taklif funksiyasi. Istemolchilar talabining pasayishi va unga sabab bo'layotgan omillar. Bir omilli va ko'p omilli taklif funksiyalari. Taklifga ta'sir qiluvchi omillar. Taklif miqdorining o'zgarishi. Taklifning o'zgarishi. Talab va taklif qonunlari.

5-Mavzu: Bozor muvozanati, maksimal va minimal narxlar

Muvozanatlik tushunchasi. Bozor muvozanati. Muvozanat narx. Muvozanat mahsulot miqdori. Muvozanat nuqta. Bozorning muvozanat holatini qayta tiklash xususiyati. Bozor muvozanatining o'zgarishi va unga ta'sir qiluvchi omillar. Maksimal narx. Davlat tomonidan maksimal narxning o'rnatilishi. Bozorda tovar tanqisligi. Tanqislik sohasi. Norasmiy bozor va uning vujudga kelishi. Tovarining norasmiy bozordagi narxi. Minimal narx. Davlat tomonidan minimal narxning o'rnatilishi. Bozorda tovar ortiqchaligi va norasmiy bozor. Iste'molchi yutug'i va ishlab chiqaruvchi yutug'i. Tovar tanqisligi sohasi. Ortiqcha mahsulotni ifodalovchi soha. Minimal ish haqi va uning oqibatlari tahlili.

6-Mavzu: Iste'molchi tanlov nazariyasi

Iste'mol nazariyasida ne'mat tushunchasi. Iste'molchi tanloviga ta'sir qiluvchi omillar. Naflik tushunchasi. darajasi. Naflik funksiyasi. Umumiy naflik, chekli naflik, chekli naflikning kamayishi qonuni. Befarqlik egri chizig'i. Befarqlik chiziqlari kartasi va uning xususiyatlari. Chekli almashtirish normasi. Byudjet chegarasi va uning o'zgarishi. Byudjet tenglamasi. Byudjet chizigi. Byudjet chizig'i yotiqlik burchagi. Iste'molchi tanlovi masalasi. Naflikni maksimallashtirish. Iste'molchi tanlovi masalasi echilishini grafik usulda tahlil qilish. Iste'molchi muvozanati. Iste'molchilarning muvozanatlik shartlari.

7-Mavzu: Daromad va almashtirish samarasi

Daromad-iste'mol chizig'i va uning xususiyatlari. Normal va past kategoriyali tovarlar uchun Engel chiziqlari. «Narx-iste'mol» chizig'i va Narx iste'mol» chizig'iga ko'ra talab chizig'ini aniqlash. Normal va Giffen tovarlari uchun daromad va almashtirish samarasi, umumiy samara. Past kategoriyali tovarlar uchun daromad samarasi va almashtirish samarasi. Almashtirish samarasini va daromad samarasini amalda qo'llash. Bozor talabi va talablarni qo'shish.

8-Mavzu: Bozor va tavakkalchilik

Noaniqlik va tavakkalchilik. Ehtimol tushunchasi. Ehtimolning turlari. Noaniqlik sharoitida tanlash. Tavakkalchilikni vujudga kelishi sabablari. Tavakkalchilik o'lchovi. Tavakkalchilikka bo'lgan munosabat. Tavakkalchilikka moyillik. Tavakkalchilikka moyil bo'lmagan holat. Tavakkalchilikka

befarqlik. Tavakkalchilikni pasaytirish yo'llari. Tavakkalchilikni pasaytirishda diversifikatsiyaning o'rni va ahamiyati. Tavakkalchilikni taqsimlash. Investitsiya va tavakkalchilik. Tavakkalchilik aktivlariga bo'lgan talab. Tavakkalchilik va foydaning o'zaro aloqasi.

9- Mavzu: Firma va uning tashkiliy asoslari

Bozor tizimida tadbirkorlik. Tadbirkorlik shakllari. Firmalarda xarajatlar, ishlab chikarish va foyda. Xususiy tadbirkorlik firmasi. Mas'uliyati cheklangan jamiyat. Korporatsiya. Foyda olmaydigan tashkilotlar.

10-Mavzu: Ishlab chiqarish nazariyasi

Ishlab chiqarish omillari. Kapital. Yer. Mehnat. Axbotot. Tadbirkorlik kapitali. Mehnat sarfining uchta kritik nuqtasi. Texnologiya takomillashuvining ishlab chiqarish hajmiga ta'siri. Izokosta va ishlab chiqaruvchi muvozanati sharti.

11-Mavzu: Raqobat va yakka hokimlik

Sof monopoliya va bozor turlari. Monopol sharoitda narx belgilash va monopol hokimiyat ko'rsatkichi. Oligopoliya. Kurno modeli. Monopoliyaga qarshi qonun. Raqobat tushunchasi va raqobatlashuvchi firmalar. Monopol xokimiyat va monopol xokimiyat ko'rsatkichlari. Monopol xokimiyat va jamiyat farovonligi.

12-Mavzu: Raqobatlashgan monopolist va oligopoliya bozorlari

Sof monopoliya. Oligopoliya. Monopol raqobat bozori Sof monopoliya va bozor hokimiyati. Monopol hokimiyat va jamiyat farovonligi

13-Mavzu: Bozor hokimiyati sharoitida narx belgilash tamoyillari

Narx tushunchasi, tamoyillari va funksiyalari. Monopol narx belgilashda «bosh barmoq» qoidasi. Iste'mol hajmiga ko'ra narxlar diversifikatsiyasi. Mexnat resurslari. Maxsulotlarga bo'lgan yo'qori talab davrida narx berish tartibi. Oligopolik bozor. Kamalgan shaxs muammosi («dilemma zaklyuchennogo»). Kamalgan shaxs muammosi yordamida narx belgilash.

14-Mavzu: Mehnat bozori va korxonalarda mehnat resurslaridan foydalanish

Mehnat bozori. Raqobatlashagan mehnat bozori. Mehnat bozorida monopsoniya bo'lgan hol. Minimal ish haqi. Ish haqi stavkalari tabaqalashuvi. Daromadlarni taqsimlash. Mehnatga bo'lgan talab

15-Mavzu: Minimal ish haqqi. Ish haqqi stavkalari tabaqalashuvi

Daromad turlari. Iqtisodiy Umumiy – Ishlab chiqarish. Foyda daromad omillari xarajati. Nominal va real daromadlar. Ish haqi. Kapitalga daromad. Tadbirkorlik daromadi. Djin koeffitsientiini

16-Mavzu: Kapital qo'yilmalar va kapital bozori

Kapital bozori. Investitsiya. Uzoq muddatli oraliqdagi investitsiya.

Yer bozori. Yer rentasi. Kapital. Ssuda foizi. Investitsiya. Jamg'arma va vaqt bo'yicha chekli tanlash normasi

17-Mavzu: Investitsiyalar. Uzoq muddatli oraliqdagi investitsiyalar

Investitsiya. Investitsiyalash. Yalpi investitsiyalash. Qoplash. Uzoq muddatli oraliqdagi investitsiya. Jamg'arma va vaqt bo'yicha chekli tanlash normasi. Inflyatsiyaning ta'siri.

18-Mavzu: Bozor iqtisodiyotida davlatning roli

Tashqi Samara. Ijobiy va salbiy tashqi samaraga ta'sir qilish. Ijtimoiy ne'mat. Bozor iqtisodiyotiga davlatning roli.

19-Mavzu: Raqobatlashgan bozorda, qisqa mumuddatli oraliqda firma foydasini maksimallashtirish va uning taklifi

Daromat-istemol chizig'i. Narx-istemol chizig'i. past katogoriyali ne'mat. Giffen samarasi. Bozor talabi. Real daromatning o'sishi Raqobatlashgan bozorda qisqa muddatli oraliqda firma foydasini maksimallashtirish va uning taklif chizigi. qisqa muddatli oraliqda ishlab chiqarish hajmini aniqlash va foydani maksimallashtirish. Raqobatlashgan firmaning qisqa muddatli oraliqdagi taklifi. Raqobatlashuvchi firmaning uzoq muddatli oraliqdagi muvozanati. Tarmoqning muvozanati va tarmoq taklifi. Firmaning samarali razmeri. Mashtab samarasi

III. Amaliy (yoki seminar voki laboratoriya) mashg'ulotlar bo'yicha ko'rsatma va tavsiyalar.

Amaliy mashg'ulotlar uchun quyidagi mavzular tavsiya etiladi:

1. Mikroiqtisodiyot fanining mazmuni, maqsad va vazifalari
2. Iqtisodiy bazis tushunchalari
3. Talab va taklifning nazariy asoslari
4. Talab va taklif elastikligi
5. Bozor muvozanati, maksimal va minimal narxlar
6. Iste'molchi tanlov nazariyasi
7. Daromad va almatshirish samarasi
8. Bozor va tavakkalchilik
9. Firma va uning tashkiliy asoslari
10. Ishlab chiqarish nazariyasi
11. Raqobat va yakka hokimlik
12. Raqobatlashgan monopolist va oligopoliya bozorlari
13. Bozor hokimiyati sharoitida narx belgilash tamoillari
14. Mehnat bozori va korxonalarda mehnat resurslaridan foydalanish
15. Minimal ish haqqi. Ish haqqi stavkalari tabaqalashuvi
16. Kapital qo'yilmalar va kapital bozori
17. Investitsiyalar. Uzoq muddatli oraliqdagi investitsiyalar
18. Bozor iqtisodiyotida davlatning roli

19. Bozor iqtisodiyotida davlatning roli
20. Raqobatlashgan bozorda, qisqa muddatli oraliqda firma foydasini maksimallashtirish va uning taklifi

IV. Mustaqil ta'lim va mustaqil ishlar

1. Investisiyalarni jalb etish va ulardan foydalanishning iqtisodiy amadorligi.
2. Monopolist mahsulotiga talab.
3. Legal (qonuniy) va sun'iy monopoliya.
4. Monopolistik firmaning hosilaviy daromadi.
5. Monopolistik firmaning maksimal foyda olish sharti.
6. Iqtisodiyotda cheklangan resurslarni taqsimlash muammolari.
7. Firma va ularning tashkiliy-iqtisodiy asoslari.
8. Firmalarning mulk shakllari bo'yicha tasniflanishi.
9. Mas'uliyati cheklangan va cheklanmagan jamiyatlar.
10. Davlat koxonalari va foyda olmaydigan tashkilotlar
11. Talab va taklif tahlili asoslari.
12. Talab va taklif elastikligi.
13. Iste'molchi tanlovi nazariyasi.
14. Ishlab chiqarish xarajatlari.
15. Narx tushunchasi, tamoyillari va funksiyalari.
16. Bozor sharoitida amal qiluvchi narx turlari.
17. Narx belgilashda iste'molchi ortiqchaligini egallash.
18. Iste'molchilar daromadiga ko'ra narxlarni belgilash.
19. Mahsulotlarni xarid qilish uchun qo'shimcha iste'molchilarni jalb qilish.
20. Turli xaridorlar uchun turli narxlar belgilash (narxlar diversifikatsiyasi).
21. Istemol hajmiga ko'ra narxlar diversifikatsiyasi.
22. Tovarlar kategoriyasiga ko'ra narx differentsiatsiyasi.
23. Mehnat qaytimi.
24. Mehnat unumdorligining kamayish qonuni.
25. Mehnat resurslariga bo'lgan talab.

V. Fan o'qitilishining natijalari (shakllanadigan kompetensiyalar)

Fanni o'zlashtirish natijasida talaba:

mikroiqtisodiyot fani predmeti, vazifalari, tadqiqot uslublari, fanning bazis tushunchalari, resurslar cheklanganligi va iqtisodiyotning bosh muammosi, bozor iqtisodiyoti tamoyillari, talab va taklif, bozor muvozanati, maksimal va minimal narxlar bozor iqtisodiyotida istemolchi tanlovi va unga ta'sir etuvchi omillarni, elastiklik yordamida sotuvchi daromadini tahlil etishni hamda soliq yukini iste'molchi va ishlab chiqaruvchi o'rtasida taqsimlash masalasini, iste'molchi tanlovi masalasini, "Daromad" samarasi va "Almashtirish" samarasini, ishlab chikarish nazariyasi va funksiyasini, chekli unumdorlikning kamayish qonunini, ishlab chikarish omillaridan samarali foydalanishni, firmalarning tashkiliy-iqtisodiy asoslarini, ishlab chiqarish xarajatlari va firma foydasini maksimallashtirishni shartlarini haqida *tasavvur va bilimga ega bo'lishi*;

noaniqlik sharoitida qaror qabul qilish, tavakkalchilik va uni pasaytirish,

	korxonalarda maksimal foydaga erishish nuqtasini aniqlash, talab va taklif elastikligini hisoblash, raqobatlashgan bozor sharoitida narxni belgilash, narxlar diversifikatsiyasidan foydalanish, umumiy, o'zgaruvchan, o'zgarmas, chekli harajatlarni xisoblash, umumiy va chekli foydani xisoblash, rakobatlashgan monopoliya, oligopoliya va sof monopoliya sharoitida foydani maksimallashtirish, mehnat bozori, kapital bozori va er bozorini tahlil qilish, kapital qo'yilmalar samaradorligini aniqlash <i>ko'nikmalariga ega bo'lishi</i>; iqtisodiy jarayonlarni tahlil qilishda mikroiqtisodiy modellarni qo'llash; mikroiqtisodiy ko'rsatkichlarni tahlil qilish; mikroiqtisodiy siyosatning ijobiy va salbiy oqibatlariga baho berish; mikroiqtisodiy siyosatning natijalarini prognoz qilish <i>malakasiga ega bo'lishi kerak</i>.
4.	VI. Ta'lim texnologiyalari va metodlari: ma'ruzalar; interfaol keys-stadilar; electron va tarqatma materiallar;
5.	VII. Kreditni olish uchun talablar: Fanga oid nazariy va uslubiy tushunchalarni to'liq o'zlashtirish, tahlil natijalarini to'g'ri aks ettira olish, o'rganilayotgan jarayonlar haqida mustaqil mushohada yuritish va joriy, oraliq nazorat shakllarida berilgan vazifa topshiriqlarni bajarish, yakuniy nazorat ishini topshirish
6.	Asosiy adabiyotlar: 1. E. Egamberdiyev. Mikroiqtisodiyot. Darslik / T.: "G'afur G'ulom nomidagi nashriyot – matbaa ijodiy uyi", 2005. -304 b. 2. Pindayk R., D. Rubinfeld. Mikroekonomika. 5-ye mejdunarodnoye izd.- SPb.: Piter, 2007, – 350 s. 3. I.A.Bakieva, SH.SH.Fayziev, M.Mirzaev. (O'quv-uslubiy qo'llanma) Mikroiqtisodiyot fanidan masalalar tuplami. –T.: Toshkent moliya instituti, 2018-yil, 99 bet. Qo'shimcha adabiyotlar: 1.Mikroiqtisodiyet. Oliy o'quv yurtlar uchun darslik / S.S.G'ulomov, R.X. Alimov, B. T. Salimov va boshq. T.: "Sharq", 2001. -320. 2.Mikroekonomika pod red. V.S. Atamonova, S.A. Ivanova, Moskva, 2009, - 320 s 3.Salimov V., Mustafakulov Sh., Salimov D.. Mikroiqtisodiyot: masalalar, namunalar, topshiriqlar, testlar. (O'quv qo'llanma) — T.:TDIU, 2010-196 bet. Axborot manbalari (saytlar): www.gov.uz – O'zbekiston Respublikasi xukumat portali. http://www.lex.uz http://www.mineconomi.uz http://www.mf.uz http://www.stat.uz http://www.solliq.uz
7.	Fan dasturi Samarqand davlat universiteti Kattaqo'rg'on filiali Kengashning 2023-yil 31-avgustdagi 10-son bayonnomasi bilan ma'qullangan.

9.	Taqrizchilar: N.Arabov – SamDU. Inson resurslari va mahalla taraqqiyotini boshqarish fakulteti kafedra mudiri, (tashqi) N.Ibragimova – SamDUKF “Raqamli texnologiyalar va iqtisodiyot” kafedrası assistenti (ichki)
----	--

Dastur mualliflari:	Sh.B.Bahodirov
E-mail:	Shohrruhbahodirov94@mail.ru
Tashkilot:	Samarqand davlat universiteti Kattaqo'rg'on filiali Aniq va tabiiy fanlar fakulteti, “Raqamli texnologiyalar va iqtisodiyot” kafedrası